

तिमिरातून
तेजाकडे

सीमा जठार

स्वतःकडे बघा

'स्व' दृष्टीनं...!

“ती शेजारची तू बघ! अभ्यास, नृत्यकला, चित्रकला सगळ्यात पारंगत. नाहीतर तू नुसता खेळ... खेळ आणि खेळ... काय तर म्हणे क्रिकेटर होणार!”

“ती स्वाती तुझ्याच वयाची, सगळा स्वयंपाक अगदी छान येतो तिला; नाहीतर तुझी पोळी म्हणजे कुठल्या तरी देशाचा नकाशा...”

परवाच ही वाक्य कानावर पडली आणि काही विचार मनात घोळू लागले. तेवढ्यात अचानक दारावरची बेल वाजली. दार उघडून पाहते तर माझी बालमैत्रीण माधवी दारात उभी. कृश बांधा, डोळ्यांखाली काळी वर्तुळ, निस्तेज चेहरा. तिला बघून मला धक्काच बसला. अतिशय हसरी, बोलकी, आत्मविश्वास ठासून भरलेली, मोठी नृत्यांगना व्हायचं स्वप्न उराशी बाळगणारी हीच का ती माधवी?

चहापान घेता घेता आमच्या गप्पा सुरू झाल्या. बऱ्याच वर्षांनी आम्ही भेटलो होतो. म्हणजे खरं तर आमच्या लग्नानंतर आत्ताच. माधवी मला विचारू लागली, “कसं काय गं तुला घर आणि तुझं समुपदेशनाचं काम सगळं जमतं? बरीच धावपळ होत असेल नाही?” मी म्हटलं, “अगं होते थोडी दमणूक पण माझ्या घरच्यांची मला खूप मदत होते.” त्यावर तीही म्हणू लागली, “हो गं घरच्यांची मदत तर हवीच, त्याशिवाय आपण सगळंच नाही करू शकत. मलाही माझ्या घरच्यांची मदत होते.”

तिच्याशी बोलताना मला जाणवलं की, ती बोलत एक होती पण तिचे डोळे, हावभाव मला काही वेगळंच सांगत होते. बोलता बोलता ती अचानक ढसाढसा रडू लागली. शांत झाल्यावर म्हणाली, “माहित नाही गं पण आजकाल मला कोणतंच काम नीट करता येत नाही, सतत कामात चुका होतात. त्यामुळं काही करावसचं वाटत नाही. नवऱ्याशीसुद्धा या गोष्टींवरून सतत भांडणं होतात. सासूशी पटत नाही. नणंद तर काय माझ्या चुकाच काढायला बसलेली असते. भरीस भर म्हणजे मुलंही आजकाल माझं काही ऐकत नाहीत. आई तू सारखी कटकट करत असतेस, असं म्हणतात. मला खरंच कळत नाही. माझं काय चुकतंय? काही मानसिक आजार तर झाला नसेल ना, अशी सतत भीती वाटते.”

तिच्याशी बराच वेळ बोलल्यावर मला या गोष्टीचा खुलासा झाला की घरातील मंडळी, नातेवाईकांकडून सतत इतरांशी होणाऱ्या तुलनेमुळं तिच्यामध्ये न्यूनगंड निर्माण झाला होता की ती तिचा आत्मविश्वासच हरवून बसली होती. इतरांसारखं होण्याच्या प्रयत्नात ती स्वतःलाच हरवून बसली होती.

लहानपणापासूनच अनेकदा आपले पालक, इतर नातेवाईकांकडून कळत-नकळत आपली ‘ही बघ कशी,’ ‘तो बघ कसा’ अशा पद्धतीनं इतरांशी तुलना केली जात असते. यामध्ये पालकांचा कदाचित आपल्या मुलांनी काहीतरी भव्यदिव्य करावं असा उद्देश असेलही. पण मी जर अमुक एकसारखा झालो नाही तर मी कोणीच नाही आणि काहीच नाही, असा संदेश मुलांपर्यंत पोचतो आणि हेच बाळकडू घेऊन आपण लहानाचे मोठे होतो. आपली दुसऱ्या कोणासारखं तरी व्हायची धडपड सुरू होते. त्यामुळे न्यूनगंड, आत्मविश्वासाची कमतरता, चिडचिड, नैराश्य, गोंधळ, अस्वस्थता अशा नकारात्मक भावना जन्म घेऊ लागतात आणि हळूहळू त्याची तीव्रता वाढू लागते. आपण आपल्यातले कलागुण पूर्णपणे विसरून जातो. आपला ‘स्व’ कुठेतरी हरवून बसतो. सतत अस्वस्थता, असुरक्षितता वाटत राहते आणि आपण औदासीन्याच्या आजाराला बळी पडू शकतो.

प्रत्येक व्यक्ती वेगळी असते कारण आपल्यातलं वेगळेपण हे कायम आपल्याबरोबर असतं. इतरांच्या तुलनेला, दबावाला बळी न पडता आपण आपलं वेगळेपण जपलं, आपल्या कलागुणांना खतपाणी घालून फुलवलं तर हे वेगळेपण आपल्याला नक्कीच सिद्ध करता येईल, मग ते कुठल्याही क्षेत्रातील असो. गरज आहे ती फक्त इतरांच्या चघ्यातून स्वतःकडे बघण्यापेक्षा ‘स्व’ दृष्टीनं स्वतःकडे बघणे.

